

За етиката, морала, медицината на доказателствата, международните препоръки за поведение в кардиологията, корекцията на риска и още много необсъждани въпроси у нас

Бившият американски президент Джордж Буш се сдоби с коронарен стент в болница в Далас, след като е било установено стеснение на артерия при рутинен медицински преглед¹.

Говорителят на президента Буш обясни, че „блокирането“ на артерията е установено по време на ежегодния преглед. След откриване на стенозата Буш се е съгласил да получи стент в инвазивната лаборатория на Presbyterian Hospital, където процедурата е преминала гладко без усложнения. Той е казал, че е в „добро настроение“ и е нетърпелив да се завърне у дома.

Липсва информация за големината и локализацията на коронарната стеноза. Говорителят на президента е казал, че на бившия президент е проведен стрес тест като част от рутинно изследване, въпреки че той е бил без симптоматика за коронарна болест на сърцето. Поради патологични ЕКГ промени по време на стрес теста, е проведена компютърна ангиография, където е установена коронарната лезия.

В изданието **ABC News** се поставя въпросът дали Буш се е нуждаел от тази интервенция след като въобще не е имал симптоми². Становището на Американската сърдечна асоциация е, че при липса на симптоматика стрес тестът не е част от рутинния скрининг. Добавя се още, че само симптомните болни получават стент, тъй като целта на процедурата е да облекчи симптоматиката. В изданието ABC News се обсъжда въпросът за необходимостта от имплантиране на стента и се казва: „Вие не може да направите някой да се почувства по-добре, когато не е имал никакви симптоми, защото той вече се чувства добре“.

Проф. Стивън Нисен (Кливланд, Охайо) изразява подобно мнение в **USA Today**, като отбелязва, че скоро Буш е осъществил 100-километров пробег с велосипед в подкрепа на ранените американски войници³. Проф. Нисен счита, че рутинен стрес тест при асимптомни пациенти може да доведе до извършване на неиндицирана процедура. Той добавя, че Буш „е класически пример за това какво може да се случи на VIP пациентите, когато при тях се осъществяват така наречените „пълни медицински прегледи“ с много изследвания, които не са индицирани. Това е американската медицина в най-лошия ѝ вариант“, казва проф. Нисен.

Според данни на **CNN** през 2006 г. при рутинен преглед е установено, че президентът Буш няма хипертония или други модифицируеми рискови фактори и неговият коронарен риск е „нисък“ към „много нисък“. Медицинският доклад споменава и за минимална/лека коронарна калцификация.

Тази информация може да зарадва много пациенти, които ще си кажат: „И аз имам стент като президента Буш“. Но остава въпросът дали всички стентове се имплантират индицирано. Свидетели сме как асимптомни пациенти, дори без стрес тест, получават коронарна (а и друга съдова) интервенция. Трябва да се замислим и за броя на имплантираните стентове, както и за масовото стентиране в някои региони на страната.

Нека да се замислим дали е морално да бъдат изследвани инвазивно неиндицирани пациенти, а и да разширим разсъждението – дали е морално да се интервенират асимптомни пациенти. Знаем, че интервенциите само подобряват симптоматиката, а когато тя липсва, какво ще подобрят? Ще създадат нова болест, налагаща двойна антитромбоцитна терапия за дълго време и повишен риск от кървене. Медицината на доказателствата лежи в основата на международните препоръки за диагностика и лечение, но за да бъдем ефективни в своята ежедневна работа, трябва да познаваме доказателствата и общоприетите международни препоръки. За съжаление няма кой да следи у нас дали те се знаят. Известно е, че коронарният риск се коригира с корекция на рисковите фактори, но когато такива липсват, болният няма стенокардна симптоматика и други рискови параметри са нормални, нека си отговорим какво ще коригираме със съдовата (коронарна) интервенция?

Замисляли ли сме се на кого помагаме с това поведение – на пациента или на индустрията?

Ако сме толкова активни в медикаментозната профилактика, колкото сме активни в инвазивните диагностични процедури, чрез корекцията на липидните нарушения, повишеното артериално налягане, хипергликемията, наднорменото тегло, и ако следим дозираната физическа активност на рисковите пациенти, ние със сигурност ще намалим риска както на индивидуалния пациент, така и на населението като цяло.

Книгопис

CNN. Bush undergoes heart procedure. August 6, 2013.

Besser, R. President George W Bush heart procedure: Stents explained. – *ABC News*, August 6, 2013.

Szabo, L. Stents open clogged arteries of 1M Americans. – *USA Today*, August 6, 2013.

Доц. Борислав Георгиев

Главен редактор